

“Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2011-ci il büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanun layihəsinə rəy

“Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2011-ci il büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanun layihəsinə rəy Hesablama Palatası Kollegiyasının 06 oktyabr 2010-cu il tarixli 68 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

Rəydə qeyd edilmişdir ki, dünya iqtisadiyyatında maliyyə böhranının nəticələrinin hələ tam aradan qaldırılmadığı bir dövrdə respublikamızda həyata keçirilən iqtisadi siyasətin uğuru sosial sahədə də mühüm nailiyyətlərin qazanılmasına imkan yaratmışdır. Belə ki, hətta bir sıra inkişaf etmiş ölkələrdə belə sosial rifah halının əsas göstəricilərindən olan yoxsulluq və işsizlik səviyyəsinin artması, sosial xərclərin kəskin azaldılması fonunda respublikamızda yoxsulluğun səviyyəsi aşağı düşmüş, orta aylıq əmək haqqının səviyyəsi yüksəlmiş, sosial müavinətlərin məbləği artmış, həyata keçirilən bir sıra aktiv tədbirlər nəticəsində işsizlik səviyyəsinin yüksəlməsinin qarşısı alınmışdır. Maliyyə böhranının təsirlərindən müdafiə olunmaq məqsədilə həyata keçirilmiş iqtisadi islahatların nəticəsi kimi sosial standart göstəriciləri müəyyən artıma malik olmuşdur. Həmçinin, qeyd olunmuşdur ki, respublikada əmək pensiyalarının baza hissəsi pensiyaçılar üçün yaşayış minimumunun məbləğini artıq neçə ildir üstələyir və bu göstəricilər arasında fərq ilbəil artmaqdadır.

Rəydə növbəti ildə Fondun ümumi gəlirlərinin 64,8%-nin məcburi dövlət sosial sığorta haqlarının, 35,1%-nin isə dövlət büdcəsindən transfertlərin təşkil etdiyi qeyd olunmuşdur. Məcburi dövlət sosial sığorta haqlarından daxilolmaların tərkibində ən böyük payın qeyri-büdcə sektorundan daxilolmalara aid olması, həmçinin, Fondun dövlət büdcəsindən asılılığının azaldılması nöqtəyi-nəzərindən qeyri-büdcə sektorundan daxilolmaların artımına nail olunması müsbət hal kimi qiymətləndirilmişdir.

Xüsusilə qeyd olunmuşdur ki, Hesablama Palatası tərəfindən həyata keçirilmiş maliyyə-büdcə nəzarəti tədbirləri nəticəsində hesablanmış məcburi dövlət sosial sığorta haqlarının tam həcmdə toplanması, debitor borcların ləğv edilməsi üçün görülən tədbirlərin gücləndirilməsi, debitor borcların ödənilməsi haqqında məhkəmə qərarlarının icrasının təmin edilməsi, həmçinin, əmək müqavilələrinin bağlanması təmin olunmuş sığortaedənlər və sığortaolunanlar barədə məlumatların vaxtında və tam alınması ilə bağlı nöqsanların aradan qaldırılması Fondun gəlirlərinin dövlət büdcəsindən asılılığının zəifləməsinə müsbət təsir göstərə bilər.

Rəydə həmçinin, Fondun büdcəsinin məcburi dövlət sosial sığorta ayırmaları üzrə proqnoz göstəricilərində dövlət mülkiyyətində olan qeyri-büdcə təşkilatlarından, yerli özəl və xarici investisiyalı müəssisələrdən daxilolmaların ayrıca göstərilməsi, sair gəlirlərin tərkibində keçmiş Dövlət Əhalinin Məşğulluğuna Kömək və Əlillərin Sosial Müdafiəsi fondlarına ayırmalar üzrə borclar və geri qaytarmalar,

penya və sanksiyalar və digər istiqamətlər üzrə gəlirlərin ayrı sətirlə verilməsi, eyni zamanda, Fondun büdcəsinin kəsir və profisitinin müəyyən olunması məqsədmüvafiq hesab edilmişdir. Qeyd edilən istiqamətlər üzrə tədbirlərin Fondun ödəniş qabiliyyətinin dayanıqlılığına, Fondun sərbəst vəsaitinin idarə olunaraq gəlir əldə edilməsinə şərait yaradacağı nəzərə alınaraq, Palata bu istiqamətlər üzrə fəaliyyətin gücləndirilməsini, həmçinin dövlət büdcəsindən ayrılmış transfertlərin xərclənmə istiqamətlərinin konkret müəyyənləşdirilməsini məqsəduyğun hesab etmişdir.

Rəydə növbəti ildə Fondun xərclərinin 97,3%-nin məhz əhaliyə ödənişlərin təşkil etməsi funksional baxımdan təqdirəlayiq hal kimi dəyərləndirilmişdir. Həmçinin, əhaliyə ödənişlərə yönəldiləcək xərclərin 96,7%-nin əmək pensiyalarının ödənilməsinə, 3,3%-nin məcburi dövlət sosial sığorta haqları hesabına müavinətlərin ödənilməsinə sərf olunacağı və əmək pensiyalarının ödənilməsinə ayrılmış vəsaitin artım tempinin pensiyaların baza hissəsinin artımına uyğun təşkil edəcəyi də qeyd olunmuşdur.

Rəydə göstərilmişdir ki, növbəti ildə əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsinə görə müavinətlər 2010-cu illə müqayisədə 10,4%, hamiləliyə və doğuşa görə müavinətlər isə 13,7%, həmçinin uşağın anadan olmasına görə verilən birdəfəlik müavinətlərin məbləğinin 50 manatdan 75 manatadək və ya 50% artırılması nəzərdə tutulmuşdur.

Rəydə vurğulanmışdır ki, “Büdcə zərfi” ilə təqdim edilmiş sənədlərdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “2009-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında sığorta-pensiya sisteminin inkişafına dair Dövlət Proqramı”nın icrası olaraq əlillərin, işaxtaranların və işsizlərin sosial müdafiəsi ilə bağlı tədbirlərin və bu təşkilatların aparatlarının saxlanılması xərcləri (işsizlik müavinətlərinin ödənilməsi istisna olmaqla) Fondun büdcəsindən çıxarılaraq dövlət büdcəsinin xərclərinə daxil edilmişdir. Bu, “Sosial sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa müvafiq olaraq Fond tərəfindən yalnız sığorta hadisəsi kimi təsnifləşdirilən müavinətlərin (o cümlədən, işsizliyə görə) ödənilməsi prinsipinə uyğun olmaqla, məcburi dövlət sosial sığorta və dövlət büdcəsi hesabına ödənilən müavinətlərin tam şəkildə ayrılması istiqamətində mühüm addımlardan biri kimi dəyərləndirilmişdir.

2011-ci il üçün DSMF-nin büdcə layihəsinin ümumi xərclərinin, demək olar ki, 98,0%-nin əhalinin sosial müdafiəsi ilə bağlı tədbirlərə yönəldiləcəyi nəzərdə tutulur ki, bu da Rəydə sosial siyasətin həyata keçirilməsində müsbət hal kimi qiymətləndirilmişdir.

Yuxarıda qeyd olunanlar nəzərə alınaraq, Hesablama Palatası Qanun layihəsinin Azərbaycan Respublikası Milli Məclisində müzakirə edilərək təsdiq olunmasını tövsiyə etmişdir.